

Elif İLCAN

Doktora Öğrencisi | PHD Student

Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Erzurum-TÜRKİYE
Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of Archeology, Erzurum-TURKIYE

ORCID: 0000-0001-9540-1883

ugurluelif2510@gmail.com

Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nden Aphrodite Anadyomene Heykelcikleri*

Öz

Amisos, Antik Dönem'de Pontus Bölgesi'nde yer alan Anadolu'nun en önemli Antik kentlerinden birisidir. Samsun'da tarih öncesi çağlardan beri yoğun bir yerleşme görülmektedir. Karadeniz'e komşu olması sebebiyle her dönemde önemli bir liman ve ticaret merkezi olmuştur. Geçmiş tarih öncesine dayanan Amisos, Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem'in sonuna kadar Grek etkisinin ağırlıklı olarak görüldüğü dönemde Pontus Bölgesi'nin merkezi konumunda olduğu ve bu merkeze bağlı küçük şehirlerin varlığı da bilinmektedir. Hem Karadeniz Bölgesi'nin hem de Amisos kentinin iklim şartları ve topoğrafik yapısı bölgede arkeolojik çalışmaları zorlaştırmaktadır. Terrakotta figürinler hakkında bölgenin genelinde geniş çaplı bilimsel çalışmaların bulunmaması ve genel bir atölye sorununun da olması literatür anlamında sorun yaratsada genel olarak Pontus Bölgesi'nin ve Amisos antik kentinin inanç sistemi, sosyal yaşantısı ve kültürel yapısı hakkında bilgi sahibi olmamıza olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunmakta olan dört adet Aphrodite Anadyomene tipi figürin incelenmiştir. Terrakotta figürinlerin kullanım alanı oldukça geniştir. Amisos' a ait olduğu düşünülen Aphrodite Anadyomene figürinleri daha önce tarihlendirilmiş örnekler ile karşılaştırılarak stilistik, tipolojik ve ikonografik değerlendirilmesi yapılmış olup, MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyıl başlarına ait olduğu tespit edilmiştir. Figürinler müzeye satın alma yolu ile kazandırılmış olduğundan eserlerin bulunduğu yapı ya da yapılar hakkında kesin bir bilgiye ulaşmak zordur. Ele geçen buluntular az sayıda olsa da kentin ve bölgenin tarihi zenginliğini göstermesi açısından yeterlidir.

Anahtar Kelimeler: Amisos, Terrakotta, Figürin, Anadyomene, Hellenistik, Roma.

Aphrodite Anadyomene Figurines from Samsun Archeology and Ethnography Museum

Abstract

Amisos is one of the most important ancient cities of Anatolia, located in the Pontus Region in the Ancient Period. There has been a dense settlement in Samsun since prehistoric times. Since it is adjacent to the Black Sea, it has been an important port and trade center in every period. Amisos, whose history dates back to prehistory, is known to have been the center of the Pontus Region from the Archaic Period to the end of the Hellenistic Period, when Greek influence was dominant, and the existence of small cities connected to this center. The climatic conditions and topographic structure of both the Black Sea Region and the city of Amisos make archaeological studies in the region difficult. Although the lack of large-scale scientific studies on terracotta figurines throughout the region and the fact that there is a general workshop problem create problems in terms of literature, it generally allows us to have information about the belief system, social life and cultural structure of the Pontus Region and the ancient city of Amisos. In this study, four Aphrodite Anadyomene type figurines in the Samsun Archeology and Ethnography Museum were examined. Terracotta figurines are among the materials that have a wide range of usage areas. This group of materials is also very important for the Ancient City of Amisos. The Aphrodite Anadyomene figurines, thought to belong to Amisos, were compared with previously dated examples and evaluated stylistically, typologically and iconographically, and it was determined that they belonged to the end of the 1st century BC and the beginning of the 1st century AD. Since the figurines were brought to the museum by purchasing, it is difficult to obtain precise information about the building or structures where the works are located. The finds unearthed, even if they are few in number, are sufficient to show the historical richness of the city and the region.

Keywords: Amisos, Terracotta, Figurine, Anadyomene, Hellenistic, Roman.

*Bu makale yazarın "Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nden Aphrodite Anadyomene Heykelcikleri" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Bu doktora tez çalışması, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince (Proje Numarası: SSDK-2023-12490) desteklenmiştir.

Giriş

Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi deposunda yer alan ve tamamı satın alma yolu ile müze bünyesine kazandırılan dört adet terrakotta figürin çalışma içerisinde değerlendirilmiştir. Detaylı incelenen eserler Aphrodite Anadyomene olarak adlandırılmıştır. Eserler satın alma yolu ile müze bünyesine kazandırılmış olup, buluntu yerleri belli değildir. Figürinler, Amisos kentindeki Yunan ve Roma Dönemi sosyal, kültürel ve inanç yapısının değerlendirilmesine ışık tutması açısından önemlidir. Eserler, teknik ve ikonografik özelliklerine göre incelenerek ayrıntılı bir şekilde tanımlaması yapılmaya çalışılmıştır. Figürinlerin adlandırılması, kökeni ve ilk örnekler üzerine farklı görüşlere yer verilmiş olup Anadolu ve Anadolu dışındaki merkezlerde ele geçen benzer örnekler ile karşılaştırılmıştır. Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan Aphrodite Anadyomene heykelticikleri, dönemin koroplastik sanatının özellikleri yanında, ikonografik zenginlikleri ile de oldukça önem arz etmektedir. Pontus Bölgesi genelinde figürinler üzerine literatür oluşturacak düzeyde bilimsel yayın çalışması bulunmamaktadır. Dolayısıyla çalışmanın konusunu oluşturan eserlerin teknik ikonografik ve stilistik değerlendirmesi benzer örnekler referans alınarak gerçekleştirilmiştir. Terrakotta figürinler, Antik Dönem içerisinde gündelik eşya olarak kullanılmaları yanında mezarlarda, kutsal alanlarda veya tapınaklarda tanrı ya da tanrıçaya adak eşyası olarak bırakılma gibi çok farklı amaçlarla da kullanılmışlardır.

Aphrodite Anadyomene

Yunan mitolojisinde aşk, güzellik ve şehvet tanrıçası Aphrodite'nin doğumu ile ilgili iki farklı antik kaynak vardır. Hesiodos'a göre (Hesiodos, 2014) Kronos, babası Uronos'un hayallerini keserek denize fırlatır ve denizin köpüklü dalgalarından Aphrodite dünyaya gelir. Bir diğer yorumda ise tanrıça Zeus ve Dione'den doğar (Grimal, 1997). Aphrodite isminin kökeni, köpük manasına gelen *αφρός* -Aphros'a dayanmaktadır ve tanrıça aphro-genes yani köpükten ortaya çıkmıştır (Cyrino, 2010). Tanrıça Aphrodite'ye, denizden doğduğu için *Anadyomene*, *Aligena*, *Epipontia*, *Limnesia*, *Saligeniæ* ve *Thalassia* sıfatları verilmiştir. (Karaosmanoğlu, 2005) Sıfatlardan Anadyomene, su üstüne çıkan, dalgalarından doğan" anlamındadır. Aphrodite'nin, Uranos'un denize atılan cinsel organından meydana gelen köpüklü dalgalarından doğduğunu ifade eder (Erhat, 2006). Aphrodite'nin Kıbrıs Adasında, denizden çıkarken saçlarındaki köpükleri elleri ile sıkmasını ifade eden bu betimleme tanrıçanın ayakta durur pozisyonda yarı çıplak halde, ayakta durur pozisyonda tamamen çıplak (Brinkerhoff, 1978) ve çıplakken çömelmiş pozisyonda (Brinkerhoff, 1978) olmak üzere kendi içinde üç farklı şekilde betimlenmektedir. Anadyomene tipinin MÖ 4. yüzyıla dayandığı düşünülmektedir. Plinius'un aktarımına göre, Aphrodite Anadyomene resminde Apelles'in model aldığı kişi Makedon Kralı İskender'in sevgilisi olan Pancaste'dir. Sanatçının, tanrıçanın resmini nasıl şekillendireceğine karar verdiğini anlatan bir diğer antik çağ yazarı Athenaeus'un aktarımına göre hem Praxiteles hem de Apelles, dönemin ünlü Hetaira'sı Phryne'nin Eleusis'de soyunup saçları ile salınarak denize girmesini izlemiştir. O an Apelles, Kos Asklepios Tapınağı için Aphrodite Anadyomene'yi resim olarak yapmaya karar vermiştir. Her iki yazara göre Apelles'in resim için esin kaynağının kimliği tartışmalı durum olsa da sanatçı, modelin çıplaklığında tanrıça Aphrodite'yi görmüş ve resmini ortaya çıkarmıştır (Havelock, 1999). Bu resim, Roma İmparatoru Augustus eliyle MÖ 20'lerde Roma Caesar Tapınağına getirilir (Brinkerhoff, 1978). Resmin Roma yolculuğundaki amaç aslında Roma'nın kökeni ile alakalıdır. Çünkü Aphrodite kültü Roma'nın kuruluş efsanesine dayanan en önemli kültüredir. İmparator Augustus ile başlayan Julius-Claudiuslar döneminden itibaren Roma'nın en önemli kültü olmuş ve kuruluş kältü görevini üstlenmiştir. İmparatorluğun kökleri Aphrodite'ye bağlanarak tanrısal güce dayandırılmıştır. (Zanker, 2007). Bu dönemde tanrıçaya olan ilgi Virgilius'un, Aenias isimli eserinde tanrıçanın, Troya savaşından kaçarak İtalya'ya gelen, Anchises'ten olan oğlu, Aeniasa yol gösterdiğinden söz etmesinden de anlaşıldığı üzere, tanrıçanın, Julius Claudius'ların kurucusu olarak görülmesidir. (Akşit, 2003) Augustus resim panelini Kos'tan Roma'ya getirdikten sonra

Julius Caesar Tapınağı'na armağan etmiştir. Panel zamanla zarar görmüş çürümeye yüz tutmuştur. Resim panelini yenileyebilecek kabiliyetli bir usta olmadığı için İmparator Nero resmin kopyasını yaptırmıştır. Resmin restorasyonu, İmparator Vespasianus döneminde yapılmıştır. Resmin heykele dönüştürülmüş bir versiyonu olduğu söylense de heykel ile alakalı araştırmalar sonuçsuz kalmıştır. (Havelock, 2007). Anadyomene tipinin kökeni MS 2. yüzyıl kopyası olan Vatikan 807'ye (Havelock, 1999) dayandırılır.

Pişmiş toprak figürinlerin pek çok amaç için kullanıldıkları bilinmektedir. Başta mezar hediyesi ve oyuncak olmak üzere tapınak ve evlerde kullanımlarının yanı sıra sadece kült amaçlı olarak kullanım gören terrakottalar da vardır (Higgins, 1969) İncelediğimiz eserlerin tamamı kontext bir buluntu olmayıp müzeye satın alma yoluyla geldiğinden kullanım amacı bilinmemektedir. Oldukça yaygın olarak işlenen Aphrodite Anadyomene tipinin Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ndeki örnekleri tamamen çıplak olup toplamda dört örnekle temsil edilmektedir.

Afrodite Anadyomene Kat. No. 1-4; Müzeye satın alma yolu ile gelmiş olan Kat. No. 1-4 her iki kolunu da dirsekten kırarak yukarıya doğru kaldırmış, elleri bileklerinden geriye doğru bükerek omuzları üzerinde saçlarını tutar vaziyette yerleştirmiştir. Boyun çok fazla belirgin olmamasına karşın baş kısmı oldukça belirgin olup çene dışı doğru çıkıntılı işlenmiştir. Yüz oldukça aşınmış olup, göz, burun ve dudak gibi organlar oldukça belirsizdir. Göğüs kısımları açık, göbek, genital bölge ve bacakların tamamı çıplak haldedir. Göğüsler, göbek, genital bölge ve basenler anatomik yapıya uygun olarak verilirken, figürün diz kısmından aşağısı, ayaklar ve göğüslerin üst kısımları ile kollar anatomik yapıya oldukça uzaktır. Vücutta çıplaklık özellikle vurgulanmak istendiğinden herhangi bir bölgesini kapatma endişesi güdülmemiştir. Klasik Dönemde tanrıça giyinik halde, ağırbaşlı bir kadın olarak betimlenirken, Hellenistik Döneme gelindiğinde, kadının toplum içine girmesi ve yaşadığı ortamda, ona karşı takınılan tavrın değişmesi ile heykelerde çıplak veya yarı çıplak olarak tasvir edilmiştir (Öztürk, 2007). Kat. No. 1-4 yaygın tiplerinin aksine bacaklar diz hizasından sonra çapraz bir şekilde birbirine bağlanmıştır. Vücudun ağırlığı sağ bacak üzerinde yoğunlaşırken sol bacak serbest şekilde bükülüp sol ayak kaideye parmak uçları ile basılı halde verilmek istenmiştir. Kat. No. 1 ve Kat. No. 2 bütün halde olduğundan figürinlere verilmek istenen hareket net bir şekilde görülebilmektedir. Kat. No. 3 ve Kat. No. 4 diz kısmından aşağısı eksiktir. Çıplak vücudun tamamında belirgin bir "S" hareketi vardır. Fakat özensiz işçilik ve aşınmalardan kaynaklı yüz ve vücutta belirsizlikler mevcuttur. Göğüslerin bitiminden silindirik şekli verilerek işlenen vücut göbek kısmında dışı doğru hafif bir bombe yapmış. Göbeğin altında cinsel organ üçgen şeklinde belirgin biçimdeyken basen kısımları oldukça dolgun ve dışı çıkıntılı bir şekilde betimlenmiştir. Sağlam olan Kat. No. 1-2' de sağ ayak baldır kısmından itibaren çok hafif bir çıkıntı biçiminde belli belirsiz düz çubuk biçiminde tasvir edilmiştir. Buna rağmen figürlere verilmek istenen şekil yine de net bir şekilde anlaşılmaktadır. Kat. No. 1 genital bölgenin olduğu yerden enine doğru düz bir şekilde kırık hâlde müzeye teslim edilmiştir. Kırık yerden bütünlenen eserin şeklinde herhangi bir bozulma olmamıştır. Kat. No. 1-2 çok belli olmasa da bir kaide üzerinde ayakta durur haldedir. Yüksek bir kaidenin üstünde durması, Hellenistik Dönem Myrina eserlerinde de rastlanan bir özelliktir. Ancak figürün küçük boyutlu olması, betimde çıplaklığın ön plana çıkarılması MÖ 1. yüzyıl stilini göstermektedir. Çıplaklık teması çok sevilerek işlendiği için, şematize edilmiş biçimiyle de olsa, Roma Döneminde (Chesterman, 1974), varlığını sürdürmüştür. Figürinlerde görülen "S" hareketi, Hellenistik Dönemde sıklıkla tekrarlanır (Duthoy, 2000). Dört eser de tek kalıp tekniğinde içi boş olarak yapılmıştır. Eserlerin tamamında figürlerin pozisyonu birebir aynı olup eserler aynı kalıp ürünüdür. Hamur grimsi tonlarda olup kalitesiz pişirilmiştir. Dört eserin tamamında çıplaklık ön plandadır. Işın, Antik Çağ soylularının ve aydınlarının çıplaklık ve erotizme olan ilgilerinin Roma İmparatorluk Döneminde yaygınlaştığını dile getirir (Işın, 2007). Kat. No.1-4 gibi tanrıça Aphrodite'nin çıplak heykelleri Mısır'da oldukça yaygındır (Bowersockvd, 1993). Bu tipteki

figürinlerin tamamı Roma İmparatorluk Dönemi stilini göstermektedir. (Çekilmez, 2014) Işın (Işın, 2007) Geç Hellenistik Dönem'de Anadyomene'nin resim sanatından sonra heykeltıraşlık eserlerde de işlenecek bir konu olarak tercih edilmesinin akla bazı soru işaretlerini getirdiğinden bahseder. Fakat gelişen deniz ticaretiyle Romalı tüccarların Kos'a olan ilgisinin artması ve Kos'taki kutsal alana yapılan ziyaretlerin çoğalmasa Apelles'in eserinin ününe ün katmış olabileceğini söyler; çünkü Roma'daki zengin sınıfın haz ve zevklerine uygun en çarpıcı olguya "çıplaklık ve erotizm"e olan ilgi, hayal ve görsel sanatlar arasında en çok bu dönemde yaygınlaşmıştır. Güçlenen Roma siyasal ve kültürel anlamda hemen her konuda etki alanını genişletmiş, Hellen kültür ve sanatında daha farklı tat ve zevklerin yerleşmesine olanak tanımıştır. Ancak "kadın çıplaklığı ve erotizm" bu kadar rahat bir biçimde yayılıp kabullenilmesine rağmen, bu dönemde bile her zaman dinsel önemini korumuş ve doğrudan herhangi bir ölümlü kadın kimliğine indirgenmemiştir. İncelediğimiz eserlerde çıplaklığın vurgulanması Işın' ın bu görüşünü destekler niteliktedir. Koroplast eserleri, genelde cansız, şematik ve donuk bir anlatım ile sergilenmektedir. Ve bu durum özellikle detaylara önem verilmeden işlenen saç, yüz hatları, ellerin ve ayakların işçiliğinde kendini net bir şekilde göstermektedir; öyle ki ellerin ve ayakların varlığını sadece dış konturun şekillendirilmesi ile anlamaktayız. Yüzey işçiliğinin bu özensizliğine karşın eserlerin genel olarak bütününe baktığımızda, insan anatomisine dikkat edildiği görülmektedir. Hellenistik Dönem boyunca uygulanan bu uyum kompozisyonu MS 1. yüzyıl başlarında Diphilos atölyesinin çalışma dönemiyle birlikte yavaş yavaş kaybolmuştur (Işın, 2007). Kat. No.1-4, grimsi tonlarda hamur rengine sahip olup yüzeyde şeffaf astar dışında herhangi bir boya izi bulunmamaktadır. Antik Dönem heykeltıraşlık eserlerindeki gibi koroplastik eserler içinde yüzey kısımlarında boyama işleminin yapıldığı bilinmektedir. Teknik olarak boyama işlemi pişirme işleminden önce veya sonra olarak iki şekilde yapılmaktaydı. MÖ 6. yüzyıldan daha erken dönemlerde, figürinler genellikle pişirme işleminden önce boyanmaktaydı. Bu sayede fırınlama işlemi ile eşit renklerle boyanmış olan figürin daha sağlam bir yapıya sahip olup (Kutbay, 2023) günümüze daha sağlam bir şekilde gelme ihtimali pişirme işleminden sonra yapılan boya işlemi uygulanan figürinlere nispeten daha yüksektir.

Benzer örneklerinin oldukça yaygın olduğu Amisos örnekleri arasındaki Kat. No. 1-4' ün kollarını dirsekten kırarak yukarı kaldırdığı, ağırlığın sağ bacak üzerinde yoğunlaştırılıp vücutta oluşan "S" hareketinin özellikle vurgulandığı benzer örneklerden biri Işın tarafından MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilen Patara (Işın, 2007) örneğidir. Patara örneği, bacak bağlama şekli, dizlerinin üzerinden ayaklara kadar inen şeffaf örtü ve eserin başında bulunan başlık yönü ile farklılık göstermektedir. Eser boyut olarak Kat. No. 1-4'e göre oldukça büyük olsa da vücudun ağırlığının sağ bacak üzerine bindirilmesi ve bu sebeple oluşan "S" hareketi ve bu hareketten kaynaklanan sağa meyilli duruş biçimi MÖ 2-1. yüzyıllar aralığına tarihlenen Priene (Rumscheid, 2006), MÖ 1. yüzyıl sonlarına tarihlendirilmiş olan Smyrna (Leyenaar-Plaisier, 1979), MÖ 1.yüzyıl ile MS 1. yüzyıl aralığına tarihlendirilmiş olan Tarsus (Goldman, 1950), MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmiş olan Myrina (Chesterman, 1974) örnekleri ile olan benzerlikler Hellenistik Dönem özelliklerini yansıtmaktadır. Satın alma yolu ile Kocaeli (Coşkun, 2016) Arkeoloji Müzesi'ne getirilen ve MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen bir diğer benzer örnekte de vücut ağırlığının tek bacak üzerine bindirilmesi ve vücudun tamamının çıplak olması yönüyle de Kat. No. 1-4 ile benzerlik gösteren örnekler arasındadır. Kat. No. 1-4, saç işlenişi, boyun ile omuzların belirsiz biçimde düz bir şekilde işlenmesi ve gövdenin hafif silindirik yapısı ile de MS 1. yüzyıla tarihlendirilmiş olan Tralleis (Çekilmez, 2014) örneği ile yakın benzerlikler göstermektedir. Saçların, başın her iki yanına eşit şekilde dağıldığı ön taraftan bakıldığında kısa yanlara doğru uzayan model ile özellikle Tralleis örnekleriyle çok yakın benzerlikler göstermektedir. (Çekilmez, 2014) Saç yönü ile benzer örnekler; Efes (Lang-Auinger, 2003) İonia (Leyenaar-Plaisier, 1979) Pompei (Winter, 1903) Besques'in MÖ 1. yüzyıla tarihlendirdiği (Besques, 1972) Anadolu örnekleri arasında gösterdiği örnek Kat. No. 1-4 ile niş içerisinde olması ve ayaklarını çapraz bir şekilde bağlamaması yönüyle farklılık gösterse de

kollarını yukarıya doğru atması ve vücudun genel duruş pozisyonu ile yakın benzerlikler göstermektedir. MÖ 4. ve MÖ 3. yüzyıla verilen Güney İtalya Apulie (Besques, 1986) “Vazo Aplikleri” adı altında incelenen kadın figürinleri ise bacaklarını birbirine çapraz şekilde bağlaması yönüyle Kat. No. 1-4’e benzemektedir. Bacaklarını çapraz biçimde bağlayan ve Laumonier (Laumonier, 1921) tarafından incelenen Madrid Arkeoloji Müzesi örnekleri de “Oturun Aphrodite” ve “Ayakta Durun Aphrodite” olarak tanımlanmıştır. Madrid Müzesi örneklerinin her ikisinde de Aphrodite tamamen çıplaktır. Bacaklarını birbirine bağlama biçimi Eros betimlerinde de işlenmiştir. Karadeniz’in kuzeyindeki Kerch-Kimmer Boğazı’nın Antik kentlerinden biri olan Phanagoria’dan ele geçen ve yanında küçük Eros ile tasvir edilen Anadyomene heykelticiği hafif yüksek kare şeklinde bir kaide üzerindedir. MÖ 2. ve MÖ 1 yüzyıla tarihlenen Aphrodite Anadyome figürü sol aşağı yöne bakmaktadır. Eros, oldukça küçük boyutlarda ve tanrıçanın sağ diz hizasında kanatlı bir şekilde betimlenmiştir (Kobylyna, 1974). Phanagoria buluntusu olan ve MÖ 1. yüzyıla tarihlenen çıplak Eros figürü de tıpkı Kat. No. 1-4 de olduğu gibi bacaklarını birbirine bağlamıştır. Genç Eros tamamen çıplak olup ayakta yüksek bir kaide üzerinde başı sola dönük bir şekilde betimlenmiştir (Kobylyna, 1974). Kerch-Kimmer Boğazı’nın bir diğer önemli yerleşimi olan Pantikapeia’dan Aphrodite Anadyomene heykelticiğinin MS 1. yüzyıla ait farklı varyasyonları ele geçmiştir. Kolların yukarı yöne doğru hareketi ve vücudun tamamı çıplak olan Anadyome tipleri, deniz kabuğu içerisinde, sağ veya sol yanında Eros ile birlikte ve sol bacağı önünde yunus balığının olduğu varyasyonları görülmektedir (Kobylyna, 1974). Günümüzde Rusya sınırları içerisinde yer alan antik Gorgippia kentinden ele geçen Aphrodite Anadyome figürünü ise yukarı doğru kaldırdığı kolları arasındaki mesafe daha geniştir. Sol koldan aşağı doğru giysi kumaşı yer almaktadır ve kumaş dizlerden aşağıya doğru ince ve çok şeffaf biçimde diz kısımlarını kapatmaktadır. MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl aralığına verilen heykelticiğin sol kısmında giysi kumaşının kapatmış olduğu yunus betimi yer almaktadır (Kobylyna, 1974). Aphrodite Anadyome’nin yanında yunus balığı, göğsünde ise kestula kopçası ile betimlenen örnekleri yine Karadeniz’in kuzeyinde yer alan Myrmekion (Denisova, 1981) ve Tyrambe (Kobylyna, 1974) yerleşimlerinde de çok sayıda ele geçtiğini söylemek mümkündür. Karadeniz’in batısında bulunan Bulgaristan’dan (Dremsizova-Nelchinova, 1971) ele geçmiş ve günümüzde Varna Arkeoloji Müzesi’nde bulunan MÖ 3. Yüzyıla ait Aphrodite Anadyomene örnekleri, yuvarlak yüksek kaide üzerindedirler. Sağ el, bel hizasında kaldırılmış olup yalnızca sol bacağı kapatarak figürün arka kısmından dolanan örtüyü tutar pozisyonundadır. Sol el ise dirsekten kırılarak yukarı doğru kaldırılmış saçlarını tutmaktadır. Tanrıça Aphrodite betimleri kült heykelticikleri arasında en yaygın olanıydı. Ünlü ressam Apelles tarafından yaratılan Aphrodite Anadyomene imgesi önemli bir yere sahiptir. Varyantların en iyisi, ayaklarının dibinde bir yunus bulunan ince, ayakta duran çıplak bir kadın heykelticiği ile temsil edilir. Taç veya stephane başlık takan figür son derece ince bir şekilde modellenmiştir (Kobylyna, 1974). Bu tanrıça kültürünün Boğaziçi’nde ne kadar popüler olduğu, Afrodite’i tasvir eden yerel üretim pişmiş toprak kapların sayısı ve aynı zamanda aralarında çok yüksek kalitede heykelticiklerin varlığı da kanıtlamaktadır (Kobylyna, 1961). Feminin özellikleriyle betimlenmiş olan ve MÖ 4. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiş Olynthos’ tan (David,1933) ele geçen Eros örnekleri tıpkı Anadyomene gibi çıplak, sağ kolu ile bir örtü tutar halde ve vücut ağırlığını sol bacak üzerine vermiş biçimde bacaklarını ise tıpkı Kat. No.1-4’ de olduğu gibi çapraz biçimde bağlamıştır. Kat. No. 1-4’ de kolların yukarıya doğru kıvrılması ile saçlara yönelen eller aslında saçları tutmamakta eller omuzlar üzerine denk gelecek şekilde yerleştirilmiş ve omuzlar ile saçlar arasında kalan kısım dolu bir şekilde işlenmiştir. Bu yönü ile benzerlik gösteren antik kentlerden Sidon (Winter, 1903), İonia kıyıları (Leyenaar-Plaisier, 1979), Thyateira (Leyenaar-Plaisier, 1979), Tarsus (Besques,1972) benzer örnekleri ise MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir.

Aphrodite Anadyomene tipi büyük boyutlu heykeltıraşlık eserlerde ve pişmiş toprak figürinlerde kullanılmıştır. Anadyomene saçlarını bağlayan anlamına gelmektedir ve tipin en

belirleyici özelliği saçlarını tutmasıdır (Smith, 2002). Bu özelliği ile karşılaştırma yapabileceğimiz MÖ 1. ve MS 2. yüzyıl örnekleri; Tarsus (Besques, 1972), Kyme (Winter, 1903) Myrina (Mollard-Besques, 1963), Smyrna (Winter, 1903), Troas Bölgesi (Winter, 1903), Bergama (Töpperwein, 1976), Stratonikeia (Baldıran, 1993), Niğde Müzesi (Hakman, 2020).

Anadolu ve Anadolu dışında çok sayıda ele geçen Aphrodite Anadyome tipi; Troas Bölgesi (Kaplan, 2009), Patara (Işın, 2007), Sardes, (Besques, 1972), Troya (Tavukçu, 1999) Smyrna (Winter, 1903), Myrina (Mollard-Besques, 1963), Erythrai (Winter, 1903), Niğde Müzesi (Hakman, 2020), Tarsus (Goldman, 1950), İznik Müzesi (Kutbay, 2023) örnekleriyle Anadolu'nun birçok yerinde ele geçmiştir. Özellikle Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'nde severek işlenmiştir. (Havelock, 1999). Sadece Anadolu da değil Anadolu dışında da örnekleri bulunmuştur.

Anadolu dışında, Olynthos (Robinson, 1933), Sidon (Winter, 1903), Pompei (Winter, 1903), Karadeniz'in kuzeyinde bulunan Pantikapeia (Kobylyna, 1961), Phanagoreia (Kobylyna, 1974), Myrmekion (Denisova, 1981), Gorgippia (Kobylyna, 1974), Tyrambe (Kobylyna, 1974) örnekleri mevcuttur.

Sonuç

Prehistorik çağlardan beri yoğun bir yerleşimin görüldüğü Amisos Antik Kenti, Pontus Bölgesi'nin en önemli kenti olup aynı zamanda Karadeniz'e komşu olmasından dolayı hemen hemen her dönemde önemli bir liman ve ticaret kenti konumunda olmuştur. Fakat bölgenin gerek iklimsel koşulları gerekse topoğrafik yapısı bölge genelinde yapılan Arkeolojik çalışmaları olumsuz etkilese de ele geçen buluntular hem bölgenin hem de kentin tarihi zenginliğini yansıtmaktadır. Genel olarak bakıldığında Amisos Antik kenti dâhil, Pontus Bölgesi'nin genelinde gerçekleştirilmiş olan arkeolojik çalışmaların, bölgenin tarihi zenginliğine oranla yeterli seviyede olmaması, bölgenin çok yönlü bilimsel yayın çalışmaları açısından da olumsuzluk arz etmekte ve literatür bakımından yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Amisos kenti özelinde baktığımızda, bunun temel nedeni kentin erken çağlardan beri kesintisiz iskân görmesidir. Bu nedenle gelişen çok katmanlı ve zengin yapı görüntüsü, arkeolojik bulgular bağlamında dezavantaja sebep olmuştur. Bu sebeple kent içinde tespit edilmiş yapı kalıntıları ile küçük buluntuların bir arada değerlendirilmesi ve doğru yorumlanması oldukça önemlidir. Bu durum terrakotta figürinlerde de etkili olmuştur. Terrakotta figürinler konusunda bölgenin genelinde geniş çaplı bilimsel çalışmaların olmaması ve genel bir atölye sorununun olması, literatür anlamında sorun yaratsa da Amisos ve Pontus Bölgesi'nin; inançları, sosyal hayatı ve kültürel yapısı hakkında bilgi sahibi olmamıza olanak sağlamaktadır. Amisos Antik Kenti içerisinde varlığı kuvvetle muhtemel olan fakat henüz bilimsel kazılarla açığa çıkarılmamış çok sayıda yapı bulunmaktadır. Bu yapıların kesin varlığı için figürinler tabii ki yeterli değildir. Ancak tanrı, tanrıça gibi mitolojik ve dinsel içerikli figürinlerin kültürel yapılara işaret ettiği de önemli bir gerçektir. Karşılaştırmalarının doğru bir şekilde yapılarak teknik, tipolojik ve ikonografik anlamda bilgiler elde etmek de kent ve bölge genelinde ele geçmiş olan yazıtlar, sikkeler ve heykeller gibi buluntularda figürinlerin yorumlanmasında oldukça önemlidir. Bu durum incelemiş olduğumuz figürinlerin kullanım amacını net olarak belirleyemesek de dini ritüellerle ilişkili olduğunu söylemeyi mümkün kılmaktadır. Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi envanterine kayıtlı olan dört adet Aphrodite Anadyomene tipini yansıtan figürinler genel olarak çıplak ve ayakta duran figürinler yukarıya doğru kaldırdığı elleriyle saçlarını tutar pozisyonundadır. Göğüs, yukarıda ve dar verilir. Bel, sol ayağın hareketiyle bağlantılı sola eğik, basenler geniş, bacaklar kalın ve güçlü biçimde verilir. Sol bacak hareketli verilirken figürinler sağından destek alır. Bu tipteki figürinlerin tamamı Roma İmparatorluk Dönemi stilini göstermektedir. Aynı şekilde dört eserin tamamında görülen dolgun yüz yapıları, küçük göğüsleri, geniş verilen basenleri ve kalın, güçlü bacakları ile ellerin omuz üstünde sabit duruşu ve hareketin etkinliğini kaybetmesi ile yine Roma İmparatorluk Dönemi

stilini yansıtır (Çekilmez, 2014). Bu yönüyle incelediğimiz dört örneğimiz Roma İmparatorluk Dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. Eserlerin tamamında aşınmaların da etkisiyle donuk bir anlatım ve özensiz işçilik görülmektedir. Detaylı incelendiğinde anatomik yapıya pek yakın olmayan kısımlar olmasına rağmen bir yandan da yelpaze gibi açılan kollar ve alt kısımda ayaklar arasındaki mesafenin geniş verilmesi ile eserlerin genelinde bir denge uyum sağlamaya çalışılmış gibidir. Hellenistik Dönem boyunca görülen bu uyumun MS. 1. yüzyıl başlarında Diphilos atölyesinin çalışma dönemiyle beraber yavaş yavaş kaybolduğunu (Işın, 2007) daha önce belirtmiştik. Eserlerin stilinde görülen şematiklik ve özensizlik eserleri MÖ 1. yüzyıldan biraz daha önce bir aralığa vermemize engel olsa da eserlerin duruşundaki akıcılık ve oranlamalardaki uyumlama Hellenistik Dönemin özelliklerini göstermektedir. Dört eserimizde de görülen yoğun aşınma eserlerin kalitesinin düşük olduğuna işaret etmektedir. Roma Dönemi'nde eserlerin kırılması endişesiyle uzuvlar gövdeye bitişik yapılmaya çalışılmış, bu da figürin yapımında basitleşmeye sebep olmuştur (Coşkun, 2016). Havelock (Havelock,1999) MÖ 4.- MÖ 3. yüzyıl resim sanatına dayanan Anadyomene tipinin heykeltıraşlık eserlerinin MÖ 1. yüzyıldan itibaren yapılmaya başlanıp, ilk örneklerinin yarı çıplak olarak yapıldığını, daha sonra ise tamamen çıplak olarak betimlendiğini ifade etmektedir. İncelediğimiz eserlerin tamamen çıplak olması da Kat. No. 1- Kat. No. 4' ün MÖ 1. yüzyıldan sonra olabileceğini göstermektedir. İncelenen eserler kontext buluntu olmadığı için kesin sonuçlara varamasak da müzeye satın alma yoluyla gelen eserlerin Amisos ürünü olup olmadığını bilemiyoruz. Hem Anadolu hem de Anadolu dışından örnekler ile yapılan karşılaştırmalar Aphrodite Anadyomene pişmiş toprak heykelticiklerinin Amisos'ta da var olduğunu göstermektedir. Karadeniz'in kuzeyinde yer alan yerleşim yerlerinden ele geçen Anadyomene tipleri zaten Karadeniz yerleşimlerinde Aphrodite kültürünün varlığını kanıtlar niteliktedir. MÖ 7. Yüzyıl civarlarında başlayan Greklerin Karadeniz kolonizasyonu incelemiştir olduğumuz Anadyomene tipi ile de kanıtlanmış durumdadır. Grekler kendi inanç sistemlerini Karadeniz'in güneyine getirirken, boğazlar vasıtası ile de Karadeniz'in kuzey yerleşimlerine taşımışlardır. Dolayısıyla bölge genelinde var olan Aphrodite kültürünün önemli bir liman ve ticaret kenti olan Amisos'ta da varlığından söz etmek mümkündür. İncelenen eserlerin Amisos üretimimi olduğu veya ticaret yoluyla kente gelmiş olabileceği düşünülebilir. Ancak Amisos konulu kaynaklar incelendiğinde kentte figürin üretimi yapıldığı bilinmektedir. Kil yapıları yönüyle de birbirleri ile aynı olan bu örneklerde genel olarak çok yönlülük hâkimdir. Bu çok yönlülük baş, gövde, sağ bacağın sabit tutulup sol bacağın hareketli olması kolların ise yukarı doğru yönlendirilerek saçlarla meşgul olması ile sağlanmıştır. Eserlerin çok yönlülüğünün bir sonucu olarak "S" hareketi ortaya çıkmıştır. Özellikle Hellenistik Dönem de kendini gösteren "çıplaklık" Aphrodite heykellerinde de kendini gösterdiği için bu durum minyatür heykelticiklerde de görülmüştür. Monumental heykellere oranla küçük boyutlu sanat eserleri daha fazla örnek içerdiğinden minyatür eserler zenginlik göstermektedir. Bu durum figürinlerin boyut, teknik, üretim ve kullanım amaçlarından ileri gelmektedir. Yapılan araştırmalar Anadyomene tiplerimizin saç tipi, duruş pozisyonu, vücut hatları vb. ile oldukça geniş çaplı incelenerek analojisi yapılmış ve hem Anadolu hem de Anadolu dışından benzer örnekler vasıtasıyla karşılaştırmaları yapılan Kat. No. 1- Kat. No. 4 için MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyıl başı tarih aralığı uygun görülmüştür.

Kaynakça

- Akşit, İ. (2003). *Mitoloji-Ege'nin iki yakasının öyküsü*. Akşit Kültür ve Turizm Yayıncılık.
- Baldıran, A. (1990). *Stratonikeia nekropol buluntuları* (Tez No. 12272) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Besques, S. (1972). *Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite Grecs, Étrusques et Romains III. Étrusques Hellenistique et Romaine Grèce et Asie Mineure*. Éditionsdes Musées Nationaux.

- Besques, S. (1986). *Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite Grecs, Étrusques et Romains IV-I, Étrusques Hellénistique et Romaine, Italie méridionale, Sicile, Sardaigne*. Édition de la Réunion des Musées Nationaux.
- Bowersock, G. W., Raaflaub, K. A., & Toher, M. (1993). *Between republic and empire: Interpretations of augustus and his principate*. University of California Press.
- Brinkerhoff, D. M. (1978). *British Museum Brinkerhoff, Dericksen Morgan, Hellenistic statuettes of Aphrodite – studies in the history of their stylistic development*. Garland Publishing.
- Chesterman, J. (1974). *Classical terracotta figures*. Ward Lock Publishing.
- Coşkun, S. (2016). *Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde sergilenen terrakotta figürinler* (Tez No. 446231) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Cyrino, M. S. (2010). *Aphrodite*. Routledge.
- Çekilmez, M. (2014). *Tralleis güney nekropolü terrakotta figürinleri* (Tez No. 358528) [Doktora tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- David, M. R. (1933). *Excavation at Olynthus part VII – the terra-cottas of Olynthus found in 1933*. Oxford University Press.
- Denisova, V. (1981). *Koroplastika a bospora (Коронпластика боспора)*. Izd-vo Akademii Nauka.
- Dremsizova, N. T., & Toncheva, G. (1971). *Ancient terra-cottas in Bulgaria*. Balgarski Chudožnik.
- Duthoy, F. (2000). *Die unvollendeten marmors kulpturen des Kerameikos*. Mitteilungs des Deutschen Archäologischen Instituts.
- Erhat, A. (2006). *Mitoloji sözlüğü*. Remzi Kitabevi.
- Goldman, H. (1950). Excavations at Gözlükule, Tarsus-the Hellenistic and Roman periods. In H. Goldman (Ed.), *The terracotta figurines* (3rd ed., pp. 297-383). Princeton University Press.
- Hakman, M. (2020). Niğde Arkeoloji Müzesi'nden iki heykelcik; Aphrodite Anadyomene ve çıplaklık. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 81-98.
- Havelock, C. M. (1999). *The Aphrodite of Knidos and successors – A historical review of the female nude in Greek art*. The University of Michigan Press.
- Hesiodos. (2014). *İşler ve günler-Tanrıların doğası* (F. Akderin, Çev.). Say Yayınları.
- Higgins, R. A. (1969). *Greek terra-cotta figures*. British Museum Press.
- Grimal, P. (1997). *Mitoloji sözlüğü Yunan ve Roma* (S. Tamgüç, Çev.). Sosyal Yayınları.
- Işın, G. (2007). *Patara terakottaları Hellenistik ve erken Roma dönemleri, Patara*. Ege Yayınları.
- Karaosmanoğlu, M. (2005). *Mitoloji ve Ege'nin tanrıları*. Eser Ofset Matbaacılık.
- Kaplan, D. (2009). *Çanakkale Arkeoloji Müzesi Frank Calvert koleksiyonu terrakotta figürinleri* (Tez No. 451169) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kobylyna M. M. (1961). *Terrakotnye statuetki Pantikapeia Phanagoria*. Izd-vo Akademii Nauka.
- Kobylyna, M. M. (1974). *Terrakotnye statuetki Pantikapeia (Pantikapeia)*. Izd-vo Akademii Nauka.
- Kutbay, G. (2023). İznik Müzesi'nden ana tanrıça (Kybele) ve Aphrodite figürinleri. *Journal of Awareness*, 8(3), 271-280. <https://doi.org/10.26809/joa.2049>
- Lang Auinger, C. (2003). *Terrakotten, das Hanghaus 1 in Ephesos, funde und ausstattung*. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Leyenaar Plaisier, P.G. (1979). *Les terres-cuites Grecques de la collection du musée national des antiquités a Leiden*. Publicaties Rijksmuseum van Oudheden.
- Laumonier, A. (1921). *Catalogue de terres-cuites du Musée Archéologique de Madrid*. Feret & Fills.

- Mollard, S. B. (1963). *Musée National du Louvre catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite grecs. Etrusques et Romains II*. Éditions des Musées Nationaux.
- Öztürk, F. (2007). *Efes Müzesi'nden bir grup terrakotta figürin* (Tez No. 214515) [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Robinson, D. M. (1933) *Excavation at olynthus part VII – The terra-cottas of olynthus found in 1933*. Oxford University Press.
- Rumscheid, F. (2006). *Die figürlichen terrakotten von Priene: Fundkontexte, ikonographie und funktion in wohnhäusern und heiligtümern im licht antiker parallelbefunde*. Reichert Verlag.
- Smith, R. R. R. (2002). *Hellenistik heykel* (A. Yoltar Yıldırım, Çev.). Homer Yayınları.
- Tavukçu, A.Y. (1999). *Troas bölgesi terrakotta figürinleri (İÖ 1375 – İS 395)* (Tez No. 89838) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Töpperwein, E. (1976). *Terrakotten von Pergamon*. Deutsches Archäologisches Institut.
- Zanker, P. (2007). *The power of images in the age of Augustus* (A. Shapiro, Çev.). The University of Michigan Press.
- Winter, F. (1903). *Die typen der figürlichen terrakotten, die antiken terrakotten (Band III)*. Verlag von W. Spemann.

Ekler

Ek 1

Katalog (No.: 1-4)

Kat. No. : 1
Adı : Aphrodite Anadyomene
Müze En. No. : 16/24/1978
Müzeye Geliş Şekli : Satın alma
Ölçüleri :
Yükseklik : 8,4 cm
Genişlik : 2,9 cm
Kil Rengi/Kil Yapısı : 5 YR 7/1 açık gri mika ve kireç katkılı, yumuşak yüzeyli.

Astar Rengi/Boya : 10 YR 5/2 grimsi kahverengi.

Yapım Tekniği : Tek kalıp, içi boş. Baskı tekniği

Tanım : Hafif dışbükey bir altlık üzerinde yukarı doğru kaldırdığı elleri ile kafasının iki yanından saçlarını tutan çıplak Aphrodite. Basen ve genital bölge üzerinden birleştirme çatlağı ve yüzeyde aşınma. Alnın üzerinde basık omuzlara doğru inen saç. Hafif belirgin yüz hatlarına sahip. Köşeli kare yüz. Çene ile omuzlar arası dolu verildiğinden stilize olmuş boyun, omuz ve gerdan kısmı. Dirsekten yukarı doğru kıvrılan kollar. Hafif belirgin, birbirinden ayrık, küçük göğüslü, hafif şişkin karınlı silindirik üst gövde. Sabit duran sağ bacak üzerine çapraz biçimde verilen sol bacak. Az belirgin ayaklar.

Analoji : Işın 2007, Duthoy 2000, Rumscheid 2006, Leyenaar-Plaisier 1979, Goldman 1950, Chesterman 1974, Coşkun 2016, Çekilmez 2014, Besques 1972, Besques 1986, Laumonier 1921, Winter 1903, Leyenaar-Plaisier 1979, Kobylina 1974, Robinson 1933, Mollard-Besques 1963, Töpperwein 1976, Baldıran 1993, Hakman 2020, Kaplan 2011, Lang-Auinger 2003, Denisova 1981.

Dönemi : MÖ 1. yüzyıl sonu-MS 1. yüzyıl başı.

Kat. No. : 2

Adı : Aphrodite Anadyomene

Müze En. No. : 16/22/1978

Müzeye Geliş Şekli : Satın alma

Ölçüleri :

Yükseklik : 8 cm

Genişlik : 3,2 cm

Kil Rengi/Kil Yapısı : 5 YR 7/1 açık gri mika ve kireç katkılı, yumuşak yüzeyli.

Astar Rengi/Boya : 10 YR 5/2 grimsi kahverengi.

Yapım Tekniği : Tek kalıp, içi boş. Baskı tekniği.

Tanım : Dirsekten yukarı doğru kaldırdığı elleri ile kafasının iki yanından saçlarını tutan çıplak Aphrodite. Alnın üzerinde basık omuzlara doğru inen saç. Hafif belirgin aşınmış yüz hatlarına sahip. Köşeli kare yüz ve dışa çıkıntılı çene. Çene ile omuzlar arası dolu verildiğinden stilize olmuş boyun, omuz ve gerdan kısmı. Dirsekten yukarı doğru kıvrılan kollar.

Hafif belirgin, birbirinden ayrık, küçük göğüslü, hafif şişkin karınlı silindirik üst gövde. Üçgen ve az dolgun genital bölge. Sabit duran sağ bacak üzerine çapraz biçimde bağlanan sol bacak. Az belirgin ayaklar.

Analoji : Işın 2007, Duthoy 2000, Rumscheid 2006, Leyenaar-Plaisier 1979, Goldman 1950, Chesterman 1974, Coşkun 2016, Çekilmez 2014, Besques 1972, Besques 1986, Laumonier 1921, Winter 1903, Leyenaar-Plaisier 1979, Kobylina 1974, Robinson 1933, Mollard-Besques 1963, Töpperwein 1976, Baldıran 1993, Hakman 2020, Kaplan 2011, Lang-Auinger 2003, Denisova 1981.

Dönemi : MÖ 1. yüzyıl sonu-MS 1. yüzyıl başı.

Kat. No. : 3

Adı : Aphrodite Anadyomene

Müze En. No. : 16/25/1978

Müzeye Geliş Şekli : Satın alma

Ölçüleri :

Yükseklik : 6,5 cm

Genişlik : 2,8 cm

Kil Rengi/Kil Yapısı : 5 YR 7/1 açık gri mika ve kireç katkılı, yumuşak yüzeyle.

Astar Rengi/Boya : 10 YR 5/2 grimsi kahverengi.

Yapım Tekniği : Tek kalıp, içi boş. Baskı tekniği.

Tanım : Dirsekten yukarı doğru kaldırdığı elleri ile başının iki yanından saçlarını tutan çıplak Aphrodite. Alnın üzerinde basık omuzlara doğru inen saç. Hafif belirgin aşınmış yüz hatlarına sahip. Köşeli kare yüz ve dışa çıkıntılı çene. Çene ile omuzlar arası dolu verildiğinden stilize olmuş boyun, omuz ve gerdan kısmı. Dirsekten yukarı doğru kıvrılan kollar. Hafif belirgin, birbirinden ayrık, küçük göğüslü, hafif şişkin karınlı silindirik üst gövde. Üçgen ve az dolgun genital bölge. Sabit duran sağ bacak üzerine çapraz biçimde bağlanan sol bacak. Az belirginleşmiş ayaklar.

Analoji : Işın 2007, Duthoy 2000, Rumscheid 2006, Leyenaar-Plaisier 1979, Goldman 1950, Chesterman 1974, Coşkun 2016, Çekilmez 2014, Besques 1972, Besques 1986, Laumonier 1921, Winter 1903, Leyenaar-Plaisier 1979, Kobylina 1974, Robinson 1933, Mollard-Besques 1963, Töpperwein 1976, Baldıran 1993, Hakman 2020, Kaplan 2011, Lang-Auinger 2003, Denisova 1981.

Dönemi : MÖ 1. yüzyıl sonu-MS 1. yüzyıl başı.

Kat. No. : 4

Adı : Aphrodite Anadyomene

Müze En. No. : 16/23/1978

Müzeye Geliş Şekli : Satın alma

Ölçüleri :

Yükseklik : 6,5 cm

Genişlik : 3,1 cm

Kil Rengi/Kil Yapısı : 5 YR 7/1 açık gri mika ve kireç katkılı, yumuşak yüzeyle.

Astar Rengi/Boya : 10 YR 5/2 grimsi kahverengi.

Yapım Tekniği : Tek kalıp, içi boş. Baskı tekniği.

Tanım : Dirsekten yukarı doğru kaldırdığı elleri ile başının iki yanından saçlarını tutan çıplak Aphrodite. Alnın üzerinde basık omuzlara doğru inen saç. Hafif belirgin aşınmış yüz hatlarına sahip. Köşeli kare yüz ve dışa çıkıntılı çene. Çene ile omuzlar arası dolu verildiğinden stilize olmuş boyun, omuz ve gerdan kısmı. Dirsekten yukarı doğru kıvrılan kollar. Hafif belirgin, birbirinden ayrık, küçük göğüslü, hafif şişkin karınlı silindirik üst gövde. Üçgen ve az dolgun genital bölge. Sabit duran sağ bacak üzerine çapraz biçimde bağlanan sol bacak. Dizden aşağısı kırık.

Analoji : Işın 2007, Duthoy 2000, Rumscheid 2006, Leyenaar-Plaisier 1979, Goldman 1950, Chesterman 1974, Coşkun 2016, Çekilmez 2014, Besques 1972, Besques 1986, Laumonier 1921, Winter 1903, Leyenaar-Plaisier 1979, Kobylina 1974, Robinson 1933, Mollard-Besques 1963, Töpperwein 1976, Baldıran 1993, Hakman 2020, Kaplan 2011, Lang-Auinger 2003, Denisova 1981.

Dönemi : MÖ 1. yüzyıl sonu-MS 1. yüzyıl başı.

Ek 2

Levhalar

Levha 1, Katalog 1

Levha 1, Katalog 2

Levha 2, Katalog 3

Levha 2, Katalog 4

